

Werkvormenbox Student Agency

Activerende werkvormen om in de klas met student agency aan de slag te gaan

Aanleiding

De arbeidsmarkt verandert voortdurend: beroepen verdwijnen en veranderen en nieuwe beroepen ontstaan. Dit vraagt van de startende professional flexibiliteit, wendbaarheid en het kunnen omgaan met onzekerheid (Onderwijsvisie- en kader De HHs, 2017). Het is dus van belang dat een professional in kan spelen op die veranderingen en doelbewust de eigen loopbaan kan sturen en zo nodig aanpassen: een leven lang te blijven ontwikkelen. Het hoger onderwijs kan studenten hierop voorbereiden door aandacht te geven aan hoe je je eigen leerproces doelgericht kunt sturen: *student agency*. Wanneer een student *agency* toont, kan hij/zij eigen leergedrag bewust beïnvloeden om gewenste leeruitkomsten te bereiken door doelen te stellen, keuzes te maken, te plannen, gedrag te monitoren en te reflecteren op effectiviteit van eigen gedrag (Bandura, 2018). Studenten die zich agent voelen, zijn betrokken bij het eigen leerproces (Matusov, Von Duyke, & Kayumova, 2016; Mercer; 2011), wat tevens een positief effect op leren kan hebben (Ryan & Deci, 2020).

Inhoud toolbox

Ter voorbereiding op een leven lang ontwikkelen en in het kader van studentsucces is het dus van belang om in je curriculum aandacht te besteden aan *student agency*. Maar hoe doe je dat? Deze toolbox biedt diverse activerende werkvormen die gebruikt kunnen worden om studenten te ondersteunen student agency te ontwikkelen. De werkvormen zijn ontworpen op basis van de eigenschappen die Bandura (2018) beschrijft als uiting van *agency*:

- *Forethought*: jezelf motiveren en sturen op basis van intenties, actieplannen en verwachtingen van uitkomsten van gedrag.
- *Self-reactiveness*: reguleren van eigen gedrag door het zo nodig aan te passen op basis van of ze vinden dat hun gedrag aansluit bij hun eigen waarden en normen.
- *Self-reflectiveness*: reflecteren op de effectiviteit van de realisatie van de doelen; het evalueren van de eigen bekwaamheid (Bandura, 2018).

De werkvormen worden op de volgende pagina's uitgewerkt in een lesvoorbereidingsformulier voor de docent en zijn een interpretatie van de praktische uitwerking van *student agency* in het onderwijs. In elke werkvorm maken we gebruik van het [Golfmodel van de Haagse Blend](#).

Literatuur

- Bandura, A. (2018). Toward a Psychology of Human Agency: Pathways and Reflections. *Perspectives on Psychological Science*, 13(2), pp. 130 – 136. doi: 10.1177/1745691617699280. PMID: 29592657.
- Matusov, E., Von Duyke, K., & Kayumova, S. (2016). Mapping Concepts of Agency in Educational Contexts. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 50, pp. 420–446. doi: 10.1007/s12124-015-9336-0
- Mercer, S. (2011). Understanding learner agency as a complex dynamic system. *System*, 39(4), 427–436.
- Onderwijsvisie- en kader De HHs (2017). *Onderwijsvisie & -kader voor ons bacheloronderwijs*. Den Haag: Haagse Hogeschool
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860. doi: 10.1016/j.cedpsych.2020.101860

Auteurs:

Janine Haenen j.haenen@hhs.nl
Rachelle van Harn r.c.vanharn@hhs.nl
Sandra Koens s.koens@hhs.nl

WERKVORMEN STUDENT AGENCY

Werkvorm KEUZES MAKEN

Student agency begint bij iets willen, iets voor ogen hebben, voor iets kiezen. Deze werkvorm maakt de student bewust van hoe hij/zij kiest en wat hij/zij nodig heeft om te kiezen. Studenten reflecteren op gemaakte keuzes en leren over hun stijl van kiezen.

Leerdoelen

Na deze werkvorm...:

- Weet de student welke stijl van kiezen de voorkeur heeft;
- Weet de student welke stijlen in welke contexten gebruikt kunnen worden;
- Kan de student voor een studiekeuze (zoals stage of minoren) bewust een keuzestijl inzetten, waardoor student tot een (juiste) keuze komt;
- Kan de student keuzes maken die passen bij de wensen voor de toekomst.

Voor de les

Stel de TEDX filmpjes over kiezen beschikbaar voor de studenten. Op deze manier verdiepen studenten zich in wat kiezen is en op welke momenten ze kiezen en hoe ze dat doen. Deze verdieping is een eerste aanzet tot zelfkennis over kiezen en kunnen ze meenemen en gebruiken tijdens de les.

Tijdens de les

De studenten zitten in een open kring (zonder tafels) en doorlopen de volgende vijf onderdelen:

- 1. Hoe heb je jouw keuze voor de studie gemaakt?**
Elke student kiest 1 woord dat pas bij het moment van het maken van de studiekeuze. Welk woord vertegenwoordigt het meeste die keuze (bijv., ouders; open dag; uitdaging; twijfel). De student schrijft het woord op een etiket en plakt dit op zichzelf. Elke student legt uit wat dit woord voor hem/haar betekent in relatie tot de studiekeuze. Zo maken studenten kennis met elkaar en wordt de theorie over kiezen geactiveerd.
- 2. Reflecteren op gemaakte keuzes d.m.v. vragen over de streep**
De student leert zijn eigen drijfveren kennen die leiden tot keuzes. De docent legt de volgende stellingen voor aan de studenten. De student staat aan een kant van het lokaal en steken over (in stilte) als ze de vraag positief beantwoorden. De docent vraagt wie het antwoord wil toelichten.

- Tot nu toe is <opleiding> wat ik ervan verwacht hebt.
- Ik weet in welk werkveld ik wil werken.
- In mijn toekomstig beroep zie ik mijzelf <vaardigheid voor een specifiek beroep>.
- Ik heb wel eens spijt van een keuze gehad?

3. Stijlen van kiezen; welke past bij jou?

De student wordt zich bewust van zijn voorkeursstijl en leert andere stijlen kennen. De studenten lezen de keuzestijlen en kruisen aan welke stijl hun voorkeur heeft (je kan je herkennen in meerder stijlen). Vervolgens wordt in het groepsgesprek gevraagd of dat ook de meest effectieve stijl is voor de student bij het kiezen tijdens zijn studieloopbaan. Indien dat niet zo is, wordt de vraag gesteld welke stijl beter zou passen.

4. Visualisatie oefening; jij in de toekomst

De student visualiseert zijn/haar toekomst en wordt zich bewust van mogelijke keuzes. Dit kan aanzetten tot nieuwe of andere keuzes.

5. Samenvatting

Ter afsluiting schrijft de student in stilte voor zichzelf de opbrengst van de workshop op.

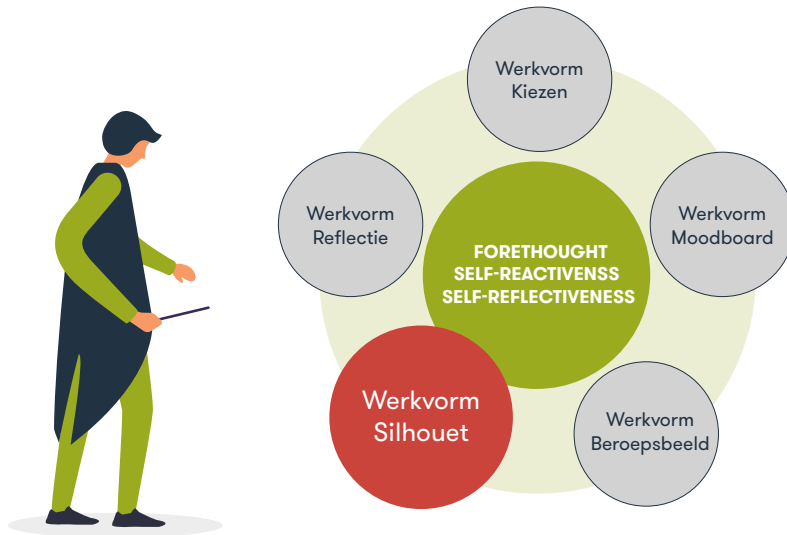
Na de les

Studieplanning met coach bespreken. Inzichten n.a.v. deze werkvorm kunnen helpen bij het kiezen van een minor of stage. Student bespreekt zijn studieplanning, probeert zijn drijfveren voor de studie te achterhalen en samen met coach te bepalen welke keuzes hij moet maken en hoe hij die gaat maken. Indien een portfolio onderdeel is van de opleiding, kunnen de inzichten n.a.v. deze werkvorm, opgenomen worden.

Materiaal (op te vragen bij Sandra Koens: s.koens@hhs.nl)

- De stijlen van kiezen
- Visualisatie oefening
- TEDX materiaal
  - o De eerstgenoemde [lezing](#) van **Ruth Chang** is een mooi betoog waarom juist het maken van moeilijke keuzes je zoveel oplevert over jezelf en duidelijk maakt wat je nu graag wil bereiken. Best belangrijk in deze fase van je studie.
  - o Een andere [lezing](#) over 'choice, happiness and spaghetti sauce' van **Malcolm Gladwell** levert hele andere perspectieven op. Laat je verrassen....

WERKVORMEN STUDENT AGENCY

Werkvorm SILHOUET

In het daadwerkelijk actie ondernemen om dichterbij de eigen intentie te komen, is het van belang dat het gedrag continu gespiegeld wordt aan wat iemand (moreel) van belang vindt. Handelt iemand nog naar eigen waarden en normen? Eventueel kan gedrag bijgesteld worden of bewust gekozen worden om door te gaan. In deze werkvorm krijgen studenten in duo's de opdracht om op een groot stuk papier te gaan liggen in een houding die bij ze past. De ander krijgt de opdracht om het silhouet te tekenen. Daarbij stellen studenten (elkaar) de vraag: 'wat kan ik?' en 'wat vind ik belangrijk'. In het gesprek kan het moodboard erbij worden gepakt, inclusief het actieplan.

Na de les

Het silhouet kan gebruikt worden in een gesprek met je coach/begeleider over het plan in relatie tot het silhouet: doe je wat je belangrijk vindt? Indien een portfolio onderdeel is van de opleiding, kunnen de inzichten n.a.v. deze werkvorm, opgenomen worden.

Auteurs:

Janine Haenen
Rachelle van Harn
Sandra Koens

j.haenen@hhs.nl
r.c.vanharn@hhs.nl
s.koens@hhs.nl

Leerdoelen

Na deze werkvorm...:

- Is de student zich bewust van eigen kunnen, handelen, gevoelens, gedachten, ...;
- Kan de student eigen handelen toetsen aan eigen waarden en normen (moreel kompas).

Voor de les

- Studenten lezen informatie over ethiek (moreel handelen), doen wat je leuk en belangrijk vindt en (eventueel) kernkwaliteiten;
- Studenten krijgen de opdrachten om mee te nemen: kleurpotloden, stiften, krijtjes, etc.
- De docent neemt grote flappen (of brown paper) en plakband mee.

Tijdens de les

Studenten krijgen in duo's de opdracht om op een groot stuk papier te gaan liggen in een houding die bij ze past. De ander krijgt de opdracht om het silhouet te tekenen. Vervolgens tekent de student zijn/haar eigen silhouet in, denk aan:

- Wat zit in mijn hoofd (cognitie, waar wordt aan gedacht)?
- Wat zit in mijn hart (wat vind je belangrijk)?
- Waar lopen de voeten heen en wat doen de handen (gedrag/acties/wat kan en doet iemand)?
- Etc....

Studenten lopen rond en stellen elkaar vragen.

WERKVORMEN STUDENT AGENCY

Werkvorm REFLECTIE

Al bezig zijnde met het doel is het belangrijk om de effectiviteit van je gedrag te toetsen; doe ik nog het goede en behaal ik zo wat ik wil bereiken? Door te reflecteren kan het eigen handelen getoetst worden aan het gestelde doel en zo nodig bijgesteld of aangepast worden voor de volgende keer. Eigenlijk gaat het dus om het reflecteren op eigen bekwaamheid. Met deze werkvorm leren studenten de theorie over reflecteren en oefenen met reflecteren op hun eigen gedrag.

Leerdoelen

Na deze werkvorm...:

- Kent de student de methodes om te reflecteren;
- Kan de student de methodes toepassen op situaties over eigen gedrag;
- Kent de student eigen reflectieniveau en ontwikkelpunten;
- Kan de student vanuit reflectie smart leerdoelen formuleren voor eigen ontwikkeling;

Voor de les

- Bereid verdieping op reflectiemodellen voor (zie ook materialen 'PowerPoint reflectiemodellen').
- Vraag de studenten een voorwerp uit hun kamer te kiezen dat bij hen past en iets over hen zegt. Vraag hen dat voorwerp mee te nemen naar de les.

Tijdens de les

1. Korte verdieping op theorie over reflectiemodellen, eventueel middels (toelichting op) de Powerpoint (zie materialen).
2. Reflectie-oefeningen met toepassing reflectiemodellen (eventueel voordoen in de grote groep met 1 student, bijvoorbeeld door de stappen van een reflectiemodel te lopen, en daarna oefenen in duo's/kwartet).
3. Evalueren eigen niveau van reflectie; wat lukt al wel en wat nog niet? Dit kan aan de hand van een [website](#) -> reflecteren/stap 2.

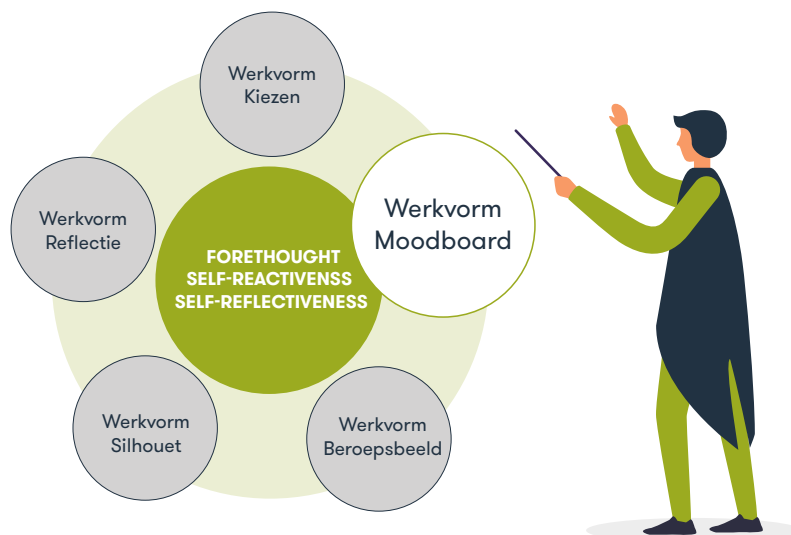
Na de les

- Indien een portfolio onderdeel is van de opleiding, kunnen de inzichten n.a.v. deze werkvorm, opgenomen worden.
- Gesprek met docent met behulp van een reflectiemodel:
  - Samen onderzoek waar de student aan wil werken;
  - Op welk niveau praat de student nu over verandering;
  - Op welk niveau moet de verandering plaatsvinden zodat het lukt.

Materialen (op te vragen bij Sandra Koens s.koens@hhs.nl)

Ondersteunende PowerPointpresentatie met theorie over reflectiemodellen.

WERKVORMEN STUDENT AGENCY

Werkvorm MOODBOARD

Als je iets wilt of iets kiest, heb je daar een beeld bij. Je ziet het toekomstige plaatje voor je. In deze werkvorm maken studenten een moodboard voor de toekomst en stellen zich daarbij (elkaar) de vraag: 'wat vind ik belangrijk om in de toekomst te zijn/ doen?' Op basis van het moodboard kunnen studenten, bijvoorbeeld in persoonlijk gesprek, een (actie)plan ontwerpen om de intentie waar te kunnen maken.

Leerdoelen

Na deze werkvorm...:

- Kan de student het toekomstbeeld visueel uitwerken;
- Weet de student welke keuzes gemaakt moeten worden om stappen te zetten richting het toekomstbeeld.

Voor de les

Studenten krijgen de opdracht om vacatures te zoeken, beelden en tijdschriften etcetera. Zij worden gevraagd om alles mee te nemen naar de les wat hen aanspreekt.

Tijdens de les

De studenten gaan individueel aan de slag met de onderstaande twee onderdelen. Studenten kunnen ook in groepjes gaan zitten, zodat ze elkaar kunnen helpen, vragen kunnen stellen, etc.

1. Analysefase

In de analysefase bereiden studenten het moodboard voor. Dit doen ze door te brainstormen over de (ideale) toekomst, eigen patronen te ontdekken (destructieve gedachtes), eigen drijvende krachten te kiezen (succesfactoren), etc.

Mogelijke vragen die handig kunnen zijn in het proces van analyse:

- Wat is je droombeeld?
- Waar herken je je droombeeld in de beroepsbeelden?
- Waar zit je kwaliteit?
- Welke belemmeringen zie je?

2. Ontwikkelingsfase

Tijdens de ontwikkelingsfase maken studenten individueel het moodboard, door eerst een grove opzet te maken, plaatjes te zoeken en het moodboard daadwerkelijk te maken. Als er tijd is, kunnen de moodboards in de klas gepresenteerd worden.

Na de les

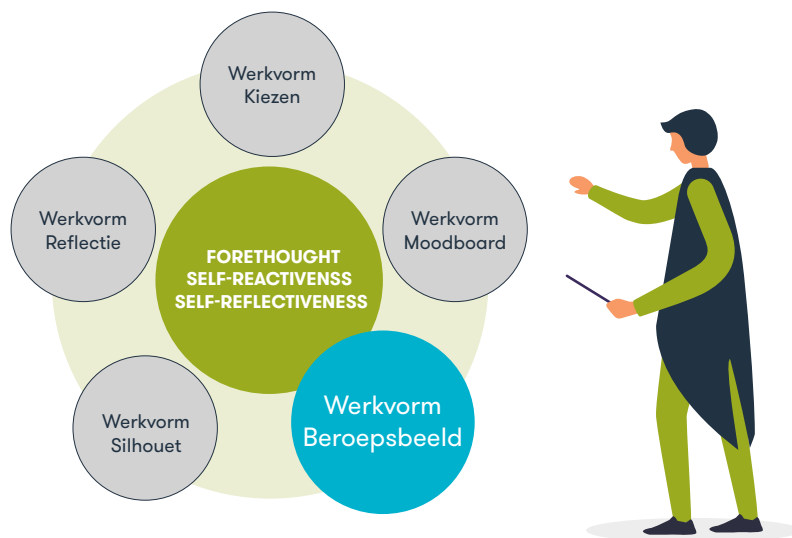
Bespreken van moodboard met een coach/begeleider op basis van:

- Moodboard evalueren;
- Welke beroepsbeeld past bij dit droombeeld?
- Wat moet ik voor acties nemen (keuzes maken, kennis en kunde ontwikkelen om te voldoen aan dat beroepsbeeld?)

Het moodboard kan gebruikt worden bij de workshop Beroepsbeeld.

Indien een portfolio onderdeel is van de opleiding, kunnen de inzichten n.a.v. deze werkvorm, opgenomen worden.

WERKVORMEN STUDENT AGENCY

Werkvorm BEROEPSBEELD

Wanneer voor de student duidelijk is hoe hij/zij de toekomst voor zich ziet (Werkvorm Moodboard), is het belangrijk om aannames over het beroep of de beroepen (samengevat in een beroepsbeeld of -beelden) te checken. Dus, nadat de student bij zichzelf te rade is gegaan over hoe hij/zij de toekomst voor zich ziet, gaat hij/ze vervolgens na of het past bij de (toekomstige) arbeidsmarkt. Zo gaat de student op zoek naar 'alignment' tussen wat hij/zij wil en wat kan. Een concreet beroepsbeeld waarnaar toegewerkt kan worden, helpt bij het maken van stappen richting die toekomst

Leerdoelen

Na deze werkvorm heeft de student...

- Inzicht in welke beroep bij het toekomstbeeld past;
- Inzicht in welke aspecten bij een volledig beroepsbeeld horen: kennis en kunde, maar ook houding, waarden, passie en trots;
- Een actueel beeld van het beroep dat bij het toekomstbeeld past en in welke domeinen dit kan worden uitgevoerd.

Voor de les

- Bereid de korte verdieping op relevantie van arbeidsmarkt in het maken van keuzes en de rol van realistische beroepsbeelden daarbij voor. Spits deze voorbereiding toe op de opleiding waar je lesgeeft.
- Vraag studenten hun moodboard mee te nemen naar de les.

Tijdens de les

1. Korte verdieping op relevantie van arbeidsmarkt in het maken van keuzes en de rol van realistische beroepsbeelden daarbij (*plenair*). Aan bod komt:
  - Waarom het belangrijk is om je toekomstdoelen ook af te zetten tegen wat de arbeidsmarkt vraagt van een professional.
  - Wat beroepsbeelden zijn.
  - Waarom het belangrijk is dat beroepsbeelden realistisch zijn.
2. Reflectie op moodboard: de student haalt op uit het moodboard over de toekomst waar hij/zij wil staan en welk beroep hij/ze daarbij in gedachten heeft (in tweetallen).

3. Onderzoek naar beroepsbeeld: de student checkt de aannames die hij/zij heeft over dit beroep en vult aan waar nodig (*individueel*).
  - De student vult onderstaand werkblad in volgens drie stappen:
    - Op basis van het moodboard.
    - Op basis van wat je al weet.
    - N.a.v. onderzoek checkt de student of wat hij/zij heeft ingevuld klopt en vult aan waar nodig. Dit kan op verschillende manieren: interview met iemand die het beroep uitoefent, vacatures lezen, filmpjes bekijken, inzichten uit stage etc. In verband met de tijd kan dit ook een huiswerkopdracht zijn om in een volgende les verder op te pakken.

a. Hoe zou de werkdag van een ... (vul beroep in) eruit zien? Welke werkzaamheden voert de ... uit?

Wat weet ik al?	Aanvullingen:
-----------------	---------------

b. Wat moet de ... weten (kennis)?

Wat weet ik al?	Aanvullingen:
-----------------	---------------

c. Waar moet de ... goed in zijn (vaardigheden/talenten)?

Wat weet ik al?	Aanvullingen:
-----------------	---------------

d. In welke domeinen kan de ... zijn of haar beroep uitvoeren?

Een voorbeeld van een domein is de zorg, de bouw, het onderwijs, et cetera. Vaak kunnen beroepen in verschillende domeinen worden uitgevoerd. Zo kan iemand die is afgestudeerd als communicatie-expert zijn of haar beroep uitoefenen bij het Rode Kruis door het ontwerpen van een campagne ter promotie van reanimeercursussen. Echter, dezelfde communicatie-expert kan op een hogeschool werken als docent communicatie. Bij het eerste voorbeeld is het domein 'de zorg'. Bij het tweede voorbeeld is het domein 'het onderwijs'. Tegelijkertijd vereist het werken in een domein vaak ook kennis over dat domein.

Wat weet ik al?	Aanvullingen:
-----------------	---------------

d. Waar zou de ... trots op zijn?

Wat weet ik al?	Aanvullingen:
-----------------	---------------

e. Wat zou de ... belangrijk vinden (waarden)? Waar draagt de ... aan bij?

Wat weet ik al?	Aanvullingen:
-----------------	---------------

4. Delen van inzichten: de student bespreekt de inzichten met een peer (in tweetallen).

- De student bespreekt de inzichten met een peer a.d.h.v. de volgende vragen:
  - Wat aan je toekomstbeeld van jou als professional denk je na deze les hetzelfde over?
  - Wat aan je toekomstbeeld van jou als professional heb je moeten bijstellen?
  - Wat aan je toekomstbeeld van jou als professional heb je aangevuld?

Na de les

- Mogelijk kan verder onderzoek naar beroepsbeelden en het delen van inzichten (in de vorm van een reflectieopdracht) na de les worden voortgezet.
- Indien een portfolio onderdeel is van de opleiding, kunnen de inzichten n.a.v. deze werkvorm, opgenomen worden.
- De inzichten uit deze werkvorm kunnen goede input vormen voor stageoriëntatie.